

Enheten för kommunikation
Matts Rydin, 08-730 93 55
matts.rydin@av.se

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet
203 33 Stockholm

Återrapportering av satsningen inom ramen för de 33 miljonerna 2009.

I regleringsbrevet daterat 18 december år 2008 finns följande uppdrag inom "Satsning på en framtida arbetsmiljöpolitik" beskrivet:

Under 2009 sker en satsning inom Arbetsmiljöverkets verksamhet på sammanlagt 33 miljoner kronor. Av dessa medel ska 20 miljoner kronor användas till en informations- och kunskapssatsning, 3 miljoner kronor till förstärkt information till utländska företag och arbetstagare och 10 miljoner kronor användas till marknadskontroll och deltagande i standardiseringsarbetet. Mot bakgrund av dessa satsningar ska Arbetsmiljöverket i samband med årsredovisningen lämna en redogörelse för insatserna inom dessa områden och särskilt för hur de tillkommande resurserna har påverkat dessa insatser och resultatet av verksamheten inom områdena. Redogörelsen ska även innehålla en ekonomisk redovisning.

Den detaljerade redovisningen för respektive område sker nedan enligt de fyra återrapporteringskrav som följt uppdraget. På ett övergripande plan kan Arbetsmiljöverket sammanfattningsvis konstatera att de 33 miljonerna fått mycket stor inverkan på samtliga områden som pekats ut i uppdraget. Informations- och kunskapsspridningen har ökat markant och den upplevda nyttan av detta som ett konkret och användbart stöd har fångats upp i en rad undersökningar och i en rejält ökad efterfrågan av verkets kunskap.

Det ekonomiska utfallet visar att verket nått upp till ramen för två av de fyra områdena medan förberedelser i starten för de två andra gjort att budget inte nåtts fullt ut. Exempelvis beställde Arbetsmiljöverket ett tjugotal kunskapssammanställningar under 2009 men kostnaderna och effekterna blir påtagliga först under 2010 i och med att grunden då lagts för att ta flera viktiga utvecklingssteg när det gäller att sprida kunskap.

Återrapporteringskrav 1: En beskrivning ska ges över hur informations- och kunskapsspridningsverksamheten har utvecklats till innehåll och form för att i högre grad utgöra ett konkret och användbart stöd för utvecklingen på arbetsplatserna och för att komplettera tillsynsverksamheten. Särskilt ska satsningar när det gäller forskning och kunskapssammanställning redovisas.

Utveckling av informationen till innehåll och form för att den ska vara ett konkret och användbart stöd för den som vill skapa en bra arbetsmiljö.

Under 2009 tog Arbetsmiljöverkets externa informationsarbete flera steg i syfte att öka kvalitet och kvantitet. En kraftigt ökad efterfrågan av information i digital förpackning märktes under 2009. De extra medel verket fick innebar också att vi i högre grad än tidigare kunde involvera externa intressenter och därmed anpassa informationen till mottagarna och lägga grunden till en ökad grad av interaktivitet.

För att säkerställa att verkets information uppfattas som ett konkret och användbart stöd tecknade Arbetsmiljöverket under våren 2009 ramavtal med ett antal leverantörer för att köpa undersökningar och mätningar inför informations- och kommunikationsinsatser. Olika kvalitativa och kvantitativa metoder användes sedan under det andra halvåret för att fånga behoven hos de externa intressenterna och för att uppnå maximal begriplighet och nytta. Information som varit på väg att färdigställas som trycksaker eller webbsidor har testats på företrädare ur målgrupperna via allt från webbenkäter och djupintervjuer. Synpunkter har inhämtats och justeringar av både texter och bilder har gjorts liksom av hur innehållet strukturerats.

Under hösten 2009 startade arbetet med att skapa en "ingång" till verket i syfte att göra det lätt för våra intressenter att få tillgång till verket. Som ett led i detta har en svarstjänst etablerats. Svarstjänsten besvarar frågor av allmän karaktär från skyddsombud, arbetsgivare och allmänhet. Utredningsärenden och mer komplexa frågor hanteras av handläggare inom övriga verket. Frågor som hänger ihop med ett specifikt tillsynsärende hanteras av den som är insatt i just det ärendet. Förutom att svara på frågor är omvärldsbevakning genom att tidigt fånga

frågeställningar och informationsbehov och återförande av intressenternas behov till övriga verket en viktig del av svarstjänstens uppdrag. Under 2010 fortsätter arbetet med att skapa en postadress, en e-postadress, en registratur och ett telefonnummer.

För att Arbetsmiljöverkets målgrupper lättare ska hitta den information de söker utökade vi under året möjligheterna till en navigering utifrån besökarens roll. Nu kan de söka genom ett urval av åtta roller, till exempel arbetsgivare/chef, arbetstagare eller skyddsombud. Vi har publicerat en ny struktur för hur Arbetsmiljöverkets föreskrifter presenteras framtiden i ett nära samarbete med arbetsmarknadens parter. Det är en kategoriserad indelning av våra föreskrifter som gör det enklare att få en överblick vilka regler som är relevanta utifrån olika problemområden.

I ambitionen att ta reda på om en interaktiv tjänst skulle kunna vara användbart för en målgruppens konkreta handlingar lät vi inom ramen för den treåriga satsningen på djur och jordbruk göra en användaranalys av lantbrukare på sju lantbruk. Den visade att lantbrukare har den attityd och de kunskaper som behövs för att vara mottagliga för en interaktiv tjänst. Mobiltelefonen verkar vara ett lämpligt verktyg att bygga vidare på för konceptutvecklingen av en interaktiv tjänst som stöd för lantbrukarens arbetsmiljöarbete. Utvecklingsarbetet fortsätter under 2010.

I slutet av 2009 startade en övergripande kartläggning av hur verkets externa målgrupp ser ut i dagsläget och hur den kan komma att se ut på lite längre sikt. Syftet är att identifiera ett antal målgrupper och att göra en djupare analys för att identifiera nuvarande likväl som presumtiva intressenters och kunders behov.

Arbetsmiljöverket har en ambition att nå ut till nya målgrupper som sedan tidigare inte är aktiva intressenter. För att göra detta behöver vi även synas och verka i andra medier än traditionella kanaler. Verket registrerade en sida på Facebook redan 2007, men det var först i slutet av 2009 som vi började marknadsföra den. Antalet vänner till Arbetsmiljöverket växte då snabbt, vid årsskiftet hade vi knappt 2 000 fans och i skrivande stund drygt 5 000 fans varav flera nu börjat använda sidan för att diskutera olika arbetsmiljöaspekter.

Vi ser möjligheten att via Facebook bygga relationer och interagera med våra intressenter. Sidan kan också fungera som ett forum för arbetsmiljöintresserade som kan lufta åsikter, ställa frågor och diskutera med varandra. På så sätt kan vi fånga upp aktuella frågor och få inspiration till vad vi ska lyfta fram och utveckla verkets webbplats.

Flera arbetsplatser nås av den kunskap som finns inom verket stimuleras till ett effektivt arbetsmiljöarbete

Trafiken till Arbetsmiljöverkets webbplats, www.av.se, fortsatte att öka under året. Det gjordes ungefär 2,5 miljoner besök till den, vilket är en rejäl ökning, 25 procent fler besök än 2008. Omkring 800 000 av dessa var unika besökare. De regelbundna mätningarna av trafiken till webbplatsen visade på en markant ökning från och med maj månad och under hösten ökade trafiken med 33 procent.

På www.av.se finns redan tidigare en stor mängd information och länkar till lagtexter, föreskrifter och broschyrer. Arbetsmiljöverkets kunskap om webbesökarna visar dock att en majoritet av dessa har låga baskunskaper om arbetsmiljö så under 2009 satsade verket ytterligare resurser för att underlätta för våra besökare att hitta information och kunna tillgodogöra sig kunskap. Tillsammans med externa aktörer tog vi därför fram en webbaserad utbildning i systematiskt arbetsmiljöarbete som lanserade i slutet av maj. Målet var att stimulera webbesökaren till att börja arbeta systematiskt med arbetsmiljöfrågorna genom att underlätta för den oinvidige att komma igång och visa på att det inte behöver vara så komplicerat som man kanske trott.

Under utvecklingen av kursmodulerna för de två interaktiva utbildningarna vi lanserade under året har vi nyttjat referenstestare i form av frivilliga företag och organisationer som på detta sätt kunnat bidra med hur kurserna kan göras så användbara som möjligt. Medverkande organisationer för genomförd eller planerad testning är bl a Stockholms läns landsting, Vattenfall, Scania, Byggnads, NCC, PEAB, Apoteket, Polisen, Färdig betong, SJ. Testarna har fått möjlighet att ge feedback via webbaserad enkät eller skriftligen.

Utbildningen i systematiskt arbetsmiljöarbete har under året haft cirka 14 000 besök och lett till att ett flertal organisationer har hört av sig och uttryckt intresse för att företagsanpassa kursen till sin verksamhet. För att ytterligare stärka relevans och nytta har många företag och

organisationer valt att lägga till information om sitt eget lokala arbetsmiljöarbete i kursen. På så sätt skapas en lokal, anpassad kurs där Arbetsmiljöverkets innehåll är kärnan. Eftersom Arbetsmiljöverket tillhandahåller grundmodulen kostnadsfritt minimeras kostnaderna för företaget oavsett om utbildningsmodulerna nyttjas med, eller utan lokal anpassning. Företagens arbete att hålla sitt utbildningsmaterial aktuellt med korrekta versioner av föreskrifter och informationsfoldrar automatiseras vilket har varit mycket uppskattat hos de aktuella företagen. Kurserna utgör närmast en pedagogisk "informationstjänst", som säkrar att företagen internt utbildar med de senaste som grund. Exempel på vad företagen lägger till är t ex: Beskrivning av hur det egna arbetsmiljöarbetet är uppbyggt, egna policys, riktlinjer, checklistor och mallar som ska användas i det egna arbetsmiljöarbetet, kopplingen mellan arbetsmiljölagstiftningen och olika typer av kunskapstest

I slutet av året lanserade vi en webbaserad byggutbildning på www.av.se Byggutbildningen testades av slutanvändare och arbetsmiljöansvariga på flera av de större bolagen i bygg- och anläggningsbranschen, samt av byggfacket. Testarna har speciellt varit positiva till att kursen är visuell och enkel att ta till sig.

Nya företagare nås av Arbetsmiljöverkets information

Under hela 2009 har verket systematiskt informerat drygt 14 000 nystartade företag som haft en eller flera anställda. Vi har erbjudit ett nyföretagarpaket som givit mottagaren kort information när det gäller lagstiftning och föreskrifter på arbetsmiljöområdet. Verket har också vidareutvecklat den del av webbplatsen som riktar sig speciellt till nya företag och marknadsfört både den interaktiva utbildningen om systematiskt arbetsmiljöarbete och den förenkling som gjorts av navigationen i regelstrukturen. Arbetsmiljöverket deltog också på mässan Eget företag vid Stockholmsmässan och fick då ett stort intresse bland mässbesökarna, mer än 1 500 mässbesökare fyllde i en enkät. Information från mässan exponerades för besökarna till verkets webbplats. Arbetet med att plantera arbetsmiljöfrågorna på de arenor som intresserar nya företagare kommer att fortsätta att utvecklas under 2010.

Satsningar när det gäller forskning och kunskapssammanställning

Under året initierades ett 20-tal kunskapssammanställningar i syfte att kunna sammanfatta och värdera kunskapsläget inom en rad olika områden. De ska också ge underlag åt Arbetsmiljöverket att fatta beslut om en förändring av rekommendationer och föreskrifter.

De informations- och kunskapsspridningsverksamheter som initierades under år 2009 har bestått av flera olika satsningar.

Kunskapssammanställningarna är tänkta att utgöra en bas för att kunna följa arbetslivets utveckling liksom möjliggöra en analys av olika utvecklingstendenser. Genom sammanställningarna kommer bland annat Arbetsmiljöverket att få tillgång till tillgänglig ny vetenskaplig kunskap om relevanta områden. På detta vis kommer tillsynsverksamheten att kunna förstärkas på olika sätt. Dessutom kommer informationen att finnas tillgänglig och gratis för arbetslivets olika aktörer och möjliggöra ett ökat kunskapsflöde till olika arbetsplatser om aktuell forskning kring dessa områden. Författarna är välrenommerade forskare, verksamma vid landets lärosäten. På www.av.se presenteras de kunskapssammanställningar som är beställda och korta fakta om bakgrunden till de olika ämnesområdena.

Kunskapssammanställningar

Säkerhetskulturer

Arbetslöshet och arbetsmiljö

Ergonomi

Dödsfall på grund av arbetsmiljö i Sverige

Regler och tillsyn – erfarenheter från miljöekonomiområdet

Samhällsekonomiska kostnader för arbetsmiljö

Produktivitet och konkurrensaspekter arbetsmiljöfrågors potential

Bemanningsföretagen och arbetsmiljön – en forskningsöversikt

Växande och minskande branscher – vilka har ökat och minskat i omfattning och antal anställda under 2000-talet i Sverige

Nya spolvätskor som kan förebygga skador av frätande ämnen
Medicinska effekter av transienta och kontinuerliga
helkroppsvibrationer

Röstergonomi

REACH och Arbetsmiljöverkets hygieniska gränsvärden

Komplettering angående exponering för organisk damm vid jordbruk

Pellets

Starka handhållna lasrar; risk för ögonskador vid bestrålning

Facklig anslutningsgrad

Kvarts

Åldrande arbetskraft och arbetsmiljön

Nanoteknik

I kunskapssammanställningen som handlar om den aktuella forskningen kring samhällsekonomiska kostnader för arbetsmiljöproblem tar man upp problemen med att uppskatta kostnader för arbetsskador. Syftet med översikten är att ge en samlad bild av vilka kostnader som uppstår i samhället vid arbetsmiljöproblem och arbetsskador och effekterna av dessa på den offentliga sektorns finanser.

Den första kunskapssammanställningen som kommer att levereras i mars 2010 beskriver den aktuella forskningen kring säkerhet i arbetet ur ett socialpsykologiskt perspektiv med särskild fokus på säkerhetskultur och säkerhetsklimat. För att få olyckor på arbetsplatser att minska måste problemet angripas på nya sätt. Sammanställningen diskuterar och försöker förklara begreppen organisationskultur och organisationsklimat. Den tar upp definitioner av begreppen och hur de förhåller sig till

varandra, säkerhetsklimatets och kulturens betydelse för säkerhet liksom ledningens roll och möjligheter att inverka på dessa fenomen.

Under tidigt 1900-tal låg fokus på säkerhetsarbetet att på att förbättra teknik och fysisk utformning och på att ta bort mänskliga misstag. Senare satsade man på bättre samspel mellan teknik och människa. Under 1990-talet utvecklades även ledningssystem och säkerhetsarbetet organiserades bättre. Men säkerhet skapas också i enskilda situationer i det dagliga arbetet och bygger på samspel mellan människor. För att förstå och utveckla detta krävs kunskap om hur människors säkerhet påverkas av psykologiska och sociala omständigheter i samverkan med organisationen och den fysiska miljön.

Åtterrporteringskrav 2: En beskrivning ska ges över hur informationen till utländska företag och arbetstagare om vilka arbets- och anställningsvillkor som gäller vid utstationering till Sverige har förbättrats.

Information till utländska företag och arbetstagare

För att förstärka informationen till utländska företag och utländsk arbetskraft (utstationerade) har vi tagit fram en bok på svenska och engelska som innehåller en översikt över vad som gäller vid utstationering i Sverige och de aktuella lagtexterna. Tio djupintervjuer har genomförts med representanter för centrala arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer samt några svenska arbetsgivare. Vi har också översatt information till estniska, lettiska, litauiska, polska, turkiska och spanska och publicerat detta på www.av.se

Information om utstationering på vår webbplats har översatts till flera språk. För närvarande finns informationen tillgänglig på engelska, estländska, lettiska, litauiska, polska, spanska och turkiska. Översättningar till kinesiska, thailändska och vietnamesiska har också gjorts och kommer inom kort att finnas på webbplatsen.

Generell information om arbetsmiljö - Your working environment in Sweden - har översatts till ett stort antal språk. Broschyren kommer att tryckas och distribueras under 2010. Verkets har också inlett samarbete

med fackliga organisationer samt myndigheter som Migrationsverket, Svenska Institutet och Sveriges Ambassader, i syfte att skapa individualiserad information till särskilda yrkesgrupper t.ex. bärplockare, kökspersonal och byggnadsarbetare under nästa år. Flera av Arbetsmiljöverkets föreskrifter har översatts och fler att översättas under 2010.

Åtterrporteringskrav 3: En beskrivning ska göras av hur marknadskontrollen har bedrivits inom verket för att skapa ett enhetligt och effektivt agerande. Vidare ska anges hur många nya marknadskontrollärenden som har hanterats under året, hur dessa har initierats samt vilka produktgrupper de avser. Även gjorda ingripanden som lett till att tillverkare och leverantörer upphört med försäljning eller återkallat produkter, vilket även inkluderar ändring eller ombyggnad av produkter som redan levererats eller tagits i drift, ska redovisas.

Satsningar på marknadskontroll

Arbetsmiljöverket är marknadskontrollmyndighet för fem harmoniserade produktområden maskiner, personlig skyddsutrustning, enkla tryckkärl, tryckbärande anordningar och utrustning för explosionsfarlig miljö (ATEX) och även för vissa produkter inom det oharmoniserade området. Det handlar om produkter som är avsedda för användning både inom arbetslivet och privat. Under året har vi tagit fram marknadskontrollprogram för de fem produktområdena inom det harmoniserade området samt ett program gällande produkter inom det oharmoniserade området. I programmen presenterar vi förutsättningar för respektive produktområde och ger förslag på planerade insatser för de tre nästkommande åren.

Vi tar hand om anmälningar om farliga produkter som inkommit via inspektioner, konkurrenter, branschorganisationer och myndigheter inom och utom Sverige. Utvecklingsarbete har pågått under året när det gäller både ärendehantering och arbetssätt.

Kontakter med tillverkare, leverantörer, andra myndigheter och EU-kommissionen hanteras centralt för att garantera enhetlighet.

Arbetsmiljöverket deltar i Marknadskontrollrådet under Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC) tillsammans med övriga

marknadskontrollmyndigheter. På uppdrag av rådet har Arbetsmiljöverket tillsammans med Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, SWEDAC, och de andra marknadskontrollmyndigheterna producerat en tidningsbilaga med namnet "Säkrare vardag".

Under året har cirka 100 ärenden öppnats och cirka 100 ärenden avslutats. De flesta ärendena gäller produktområdet maskiner. Tillverkare, leverantörer och andra aktörer har kontaktats i cirka 60 fall. I de flesta fall finner vi att kraven är uppfyllda eller också sker frivillig rättelse efter Arbetsmiljöverkets påpekande (cirka 80 fall under 2009). I några fall gällande ställningar har dock försäljningsförbud och krav på produktåterkallande skett. I ett fall har vi åtalsanmält en tillverkare av sågverksutrustning för arbetsmiljöbrott. Åtalet lades ner men efter vår begäran om överprövning har fallet åter tagits upp av åklagare för att återigen läggas ned. Två projekt har startats och avslutats under året – provning av lyftstroppar och kontroll av hörselskydd och sågbyxor.

Myndighetssamverkan har skett med de nordiska länderna när det gäller maskiner, utrustning för explosionsfarlig miljö och personlig skyddsutrustning.

Återrapportering 4: En beskrivning ska göras av hur prioriteringen mellan olika standardiseringsprojekt görs, utfallet av prioriteringen under året samt vilka produktgrupper som har berörts. Vidare ska redovisas antal möten i standardiseringskommittéer och arbetsgrupper som deltagandet har avsett.

Standardiseringsarbete

Standardiseringsarbete handlar framförallt om att delta i svenska tekniska kommittéer inom SIS och SEK och internationellt i kommittéer inom CEN, CENELEC och ISO –standardiseringen. Vi har deltagit i 75 svenska kommittéer med 106 möten. I internationella arbetsgrupper har vi deltagit i 40 kommittéer med 54 möten. Under året har vi besvarat 262 standardiseringsremisser. Arbetsmiljöverket har också deltagit i ett arbetsgruppsmöte inom ADCO –maskin, en arbetsgrupp under kommissionen, om behovet av revidering av standarder gällande

jordbruksmaskiner. Vi prioriterar arbete när det gäller produkter som innebär stora potentiella risker. Största delen av arbetet gäller produktstandarder inom ramen för nya metoden lagstiftningen men vi har även deltagit i grupper som arbetar med ergonomifrågor, halksäkerhet etcetera. När det gäller produkter ligger fokus på maskiner, personlig skyddsutrustning, tryckbärande anordningar, gasflaskor och materialfrågor för tryckbärande anordningar.

Exempel på resultat under året - Tre grundläggande maskinsäkerhetsstandarder har konsoliderats. Vi har med framgång arbetat för att skyddsavstånden vad gäller placering av ljusbommar och ljusridåer ska vara tillräckliga. Det fanns ett obligatoriskt krav på att skor med skyddståhätta skulle ha en oljebeständig sula. Detta krav medförde att vanliga sulor av gummi inte kunde bli godkända, vilket i sin tur medförde att skor med bra grepp på isigt underlag inte kunde tillverkas. I den reviderade standarden är kravet på oljebeständighet ett frivilligt krav.

Återrapportering 5 Ekonomisk redovisning

Sammanställning av kostnader 33 mnkr år 2009

Det ekonomiska fallet visar att verket nått den upp till kostnadsramen för två av de fyra områdena medan förberedelser i starten för de två andra gjort att budget inte nåtts fullt ut.

	Direkta kostnader, tkr	OH påslag 33,7% Kostnader inkl OH, tkr
Information och kunskapsspridning	8 642	11 554
Information till utländska företag	1 127	1 507
Marknadskontroll	3 354	4 484
Standardisering	4 875	6 518
	17 999	24 063